

Sibelius & Strauss

OLAVSHALLEN TORSDAG 12. SEPTEMBER 2019 KL. 19.30

Dirigent

Dalia Stasevska

Solist

Martin Owen, *horn*

Konsertmester

Daniel Turcina

PROGRAM

Einojuhani
Rautavaara
(1928-2016)

Cantus Arcticus

Richard Strauss
(1864-1949)

Hornkonsert nr. 1, Ess-dur, op 11

Allegro-
Andante-
Allegro

Pause

Jean Sibelius
(1865-1957)

Symfoni nr. 4, a-moll, op 63

Tempo molto moderato, quasi adagio
Allegro molto vivace
Il tempo largo
Allegro

OLAVSHALLEN
TORSDAG 12. SEPTEMBER 2019
KL. 19.30

DALIA STASEVSKA

Den unge finske dirigenten Dalia Stasevska fikk tidlig et godt rykte som en dynamisk og allsidig dirigent. Blant henne mange aktuelle engasjement finner vi Helsinki filharmoniske, Finsk Radios Symfoniorkester, Kgl. filharmonikerna i Stockholm, Göteborg Symfoniker, Malmö symfoniorkester, Sveriges Radios Symfoniorkester, Deutsches Symphonie-Orchester Berlin, Philharmonia Orchestra, BBC Symphony, Oslo-filharmonien, Stavanger Symfoniorkester, Tapiola sinfonietta og Lahtis symfoniorkester. Dalia Stasevska er også en dedikert operadirigent og har blant annet

gjestet Norrlandsoperan, Finske Nasjonaloperaen, Den Norske Opera, Kgl. Operan i Stockholm og Malmö Opera.

Stasevska vokste opp i en finsk-ukrainsk familie, utdannet seg til fiolinist ved konservatoriet i Tammerfors, og studerte senere med dirigentene Jorma Panula, Leif Segerstam og Jukka-Pekka Saraste ved Sibeliusakademiet. Hun har gjestet TSO flere ganger.

Foto: Jarmo Katila

MARTIN OWEN

Martin Owen er en av Europas ledende hornister og professor ved Royal Academy of Music i London. Han holder nå posisjonen som solohornist i BBC Symphony Orchestra etter ti år i Royal Philharmonic Orchestra og et år i Berlin-Filharmonien. Med Royal Philharmonic har han vært solist på flere turneer i Europa. Owen er medlem av Philharmonic Wind Players Berlin. Han har et meget bredt repertoar som teller det meste av betydelige hornkonserter fra romantikken og frem til i dag, som han fremfører med ledende orkestre og på store festivaler over hele verden. Hans diskografi er også omfattende.

Owen hadde sin Barbican Hall-debut i 2008 med Londonpremierer på Elliot Carters hornkonsert med BBC Symphony, og var solist i Malcolm Arnolds nyoppdagede hornkonsert *Burlesque* med Royal Philharmonic i komponistens hjemby Northampton. Han hadde sin solodebut på BBC Proms i 2007 med BBC Philharmonic Orchestra, og returnerte til Proms med Oliver Knussens nyskrevne hornkonsert med BBC Symphony, dirigert av komponisten selv.

RAUTAVAARA

Cantus Arcticus fra 1972 er den finske komponisten Einojuhani Rautavaara mest kjente verk. Han er en av de store og mest spilte etter Sibelius, og har en omfattende verkleste med symfonier, opera og kammermusikk. Han så på seg selv som en nyromantisk

stilblander med interesse for ortodoks mystikk. Orkesterstykket *Cantus Arcticus* er skrevet til åpningen av de nye universitetet i Oulu (Uleåborg) i det nordlige Finland, og er ingen akademisk kantate av det tradisjonelle slaget. Stykket, som har undertittelen *Konsert for fugler og orkester*, er ledsaget av fuglesang fra flere sirkumpolare fuglearter innspilt på bånd. Stykket er inndelt i tre avsnitt: Det første, *Träsket* (innsjø i Nord-Finland), innledes med en fløyteduett, hvor flere treblåsere og fuglesang faller inn. Tenk på høsten og på Tsjajkovskij har komponisten skrevet i partituret. Det andre avsnittet, *Melankoli*, inneholder innspilt fuglesang, men langsommere. Siste avsnitt, *Svanene flytter*, er et langt utstruktet orkestercrescendo. Lydbåndet er manipulert slik at svanene gir inntrykk av å bli flere og flere, som til slutt forsvinner bort i det fjerne. Med orkesteret skaper han en særegen stemning inspirert av det nordiske skumringslyset på grensen mellom drøm og virkelighet. Traner, svaner og andre fugler lage sine mystiske kontrapunkt, ja, de imiteres også av treblåsere og messing.

STRAUSS

De to hornkonserterne av Richard Strauss er blant de viktigste verkene for hornsolisten. Det er nok bare Mozarts hornkonserter som har større utbredelse og musikalsk betydning. Richard Strauss vokse opp med hornet. Han var bare 18 år gammel da han skrev denne konserten i 1882, til sin fars 60-årsdag. Den

unge Strauss hadde alt da inngående kjennskap til instrumentet. Hans far, Franz Joseph, var solohornist i Hoffkapellet i München, og en av de mest fremtredende hornister i sin samtid. I sine tidlige verker er det tydelig at Richard Strauss, etter farens påbud, skulle bruke sin tid på det klassiske og romantiske uttrykket. Forbildet var Beethoven. Men Strauss junior hadde i seg en trang til å uttrykke seg uten å være hindret av klassiske idealer. Resultatet skulle komme senere i hans liv. Dirigenten Hans von Bülow kalte pappa Strauss for "valthornets Joachim" og henspilte med det på datidens store fiolinvirtuos med fornnavnet Joseph. Tross det ville faren aldri fremføre sønnens konsert offentlig, selv om han var imponert, ikke bare over hvor godt den lå for hans instrument, men hva sønnen evnet i retning av å skrive for symfoniorkester. Her skulle jo Strauss utvikle seg til en sann mester. I den første hornkonserten er det altså den gjengse tyske høyromantikken som er forbildet, men innenfor disse rammene utfolder Strauss et fornemt håndverk og stor kreativitet. De tre korte satsene spilles i ett. Hornet forbindes gjerne med jakt og selvsikre signaler. Det er også slik hornet innleder konserten. Deretter presenteres et vakkert og sangbart motiv. Andanten er den romantiske skogens idyll, som hornet er så kjent for. Solohornets åpningsfanfare omdannes til rondo i den virtuose finalens hovedtema, som er et oppvisningsnummer for solisten. Satsene knyttes sammen ved hjelp av rytmen i orkesterakkompagnementet.

I 1942 kom en ny vakker og lyrisk hornkonsert til verden, 60 år etter den første; også den tilegnet hans far.

SIBELIUS

For Finland, og for Sibelius, var tiden omkring 1910 meget spent. I 1909 hadde Finlands politiske situasjon blitt ytterligere forverret da tsar-Russland ville fjerne de siste rester av finsk autonomi. I dumaen i Petersburg ble det ropt "Finis Finlandiae", som i praksis betydde at de russiske makthaverne helt og holdent ville bestemme over finsk kultur, økonomi og politikk. Sibelius selv var plaget av en svulst i halsen. Etter en operasjon i Berlin med lykkelig utgang fulgte en intensiv kreativ periode. Han måtte i en periode avstå fra to av sine store gleder i livet: sprit og sigarer, og var ifølge hustruen Aino edru da han skrev sin fjerde symfoni: "Men det vanket ikke mange gratulasjoner etter premieren", beklaget hun, "den var en stille skandale, det var unnnvikende blick, ironisk latter, ja, det ble visket om Sibelius at han var blitt en ubegripelig modernist."

I 1909 legger Sibelius sammen med sin svoger, maleren Eero Järnefelt, ut på en reise til Karelen og inn i det øde området Koliberget, som gjør et sterkt inntrykk på ham. Sibelius sier han har planer, som realiseres i 1910-11 i den fjerde symfonien. Den er tilegnet svogeren. "Den finske ursjel er så sterk i denne symfonien, at bare en kjenner og elsker av dette harde folk og karge land til fulle kan sette pris på dets ødemarkshjertes

uutsigelige store verdi.”, skrev dikteren Elmer Diktonius om Sibelius *fferde symfoni*, som han for alle tider har gitt navnet *Barkebrødsymfonien*, finnenes bibel. For det er her Sibelius musikalske univers tydeligst bygger en bro mellom senromantikken og den tidlige modernismen gjennom et komplekst tonespråk som satte sine avtrykk hos kommende generasjoners komponister. Symfonien regnes blant de vanskeligste av Sibelius verker å lytte til. Likevel er den enkelt bygget opp. Mange setter dette sterke og bevegende verket høyest av alle hans symfonier. Her har komponisten så mesterlig og målbevisst uttrykt sine tanken og følelser.

Sibelius kjente seg forvirret overfor de veier som musikkutviklingen tok på begynnelsen av 1900-tallet. Mange har pekt på at i *fferde symfonien* forsøker komponisten å nærme seg atonalitetens avgrunn, men viker skremt tilbake. Sammenlignet med hans tre første symfonier er orkesteret redusert, og benyttes i sin helhet bare i noen få takter. Den er nøkternt, men vakkert instrumentert. Ja, man kan vel si at den ikke inneholder en eneste overflødig note: Fra den blygrå åpningen til den brått stopper opp, som om den faller sammen under sin egen tyngde. Men hør på den forunderlig vakre klangen! Den gåtefulle første satsen med den vakre melodien i solo cello, den kortvarige idyllen i andre, som må vike for en truende undertone, den meditative tredje sats der instrumentene behandles kammermusikalsk og siste sats med

sine lyriske avsnitt, pizzicato og vakre fiolinkantilener som kulminerer i dissonans og slutter i en ødslighet som gir en nesten religiøs stemning. I de to ytterste satsene siterer Sibelius sin egen orkestersang *Ravnen*, som bygger på Edgar Allan Poes berømte dikt *The Raven*. Dette diktets stemning av død og savn fremstår som viktige elementer i symfoniens vev av meninger. Så naken, så nøktern og så avskallet er denne symfonien at man nærmer seg den med ærbødig. Den er som en gåte uten svar.

Thomas Ramstad

Fra 15. oktober legger Olavshallens billettluke om til kontantløst salg. De er fortsatt pliktige til å ta imot kontanter, men all veksel over 50 kroner blir utbetalt i gavekort.

NESTE KONSERTER

Foto: Sven-Erik Knoff

GRATIS KONSERTER,
INGEN RESERVASJONER
mer info på tso.no

OLAVSHALLEN 13. SEPTEMBER
KL. 20:00, 20:30 OG 21:00

KULTURNATT - SPEEDDATE TSO

TSOs solooboist Arnulf Johansen vil guide oss gjennom konserten med kjente smakebiter fra den klassiske orkesterlitteraturen. Dirigent er Øyvind Bjorå. Møt opp i foajeen i Olavshallen. Publikum blir ledsaget inn på scenen fem minutter før konserten.

Foto: Boaz Arad

OLAVSHALLEN 19. SEPTEMBER
KL. 19.30

BEETHOVEN & SCHUMANN

Dirigent	Guy Braunstein, <i>fiolin</i>
Beethoven	Fiolinkonsert
Sibelius	Valse Triste
Schumann	Symfoni nr. 3

NESTE KONSERTER

PREMIERE 24. SEPTEMBER KL 21.30
25. SEPTEMBER KL 18.30 & 21.00
27. SEPTEMBER KL 18.30 & 21.00
mer info på tso.no

**GAMLE FROSTATINGSAL I ERLING
SKAKKES GATE PÅ KALVSKINNET.**

KRENKET - VERN BARNET

Komponist og
musikalsk leder Trygve Brøske

Tekstforfatter Marianne Meløy

Regissør Ivar Emil Tindberg

Foto: Kathrine Dokken

**OLAVSHALLEN 26. SEPTEMBER
KL. 19.30**

THORESEN & DVORÁK

Dirigent Eivind Aadland

Solister Ragnhild Hemsing, *hardingfele*
Emilia Amper, *nyckelharpa*

Grieg I høst

Lasse Thoresen, En Broderfolkskonsert
festivalkomponist

Dvorák Symfoni nr.8

